

GAITE JANSEN -

Mijn grootste geluk: ik weet wat ik wil

Gaite Jansen wordt getipt als hét nieuwe Nederlandse *acteertalent*. Met een *HOOFDROL* in *Hoe duur was de suiker* en een stage bij *Toneelgroep Amsterdam* lijkt haar *DOORBRAAK* dit seizoen onvermijdelijk. Vogue sprak de *vastberaden* en *bevolgen* actrice: 'Je moet niet denken als je speelt, maar doen.'

— INTERVIEW SARAH MEULEMAN, FOTOGRAFIE PAUL BELLAART

'Nog eens vanaf het begin, Gaite, het moment dat je gelanceerd wordt. Of dat je jezelf lanceert.' Regisseur Susanne Kennedy zit op een houten bankje aan de rand van een repetitielokaal. De crème de la crème van Nederlandse acteurs studeerde hier aan de Maastrichtse Toneelacademie. Sterren in spe wandelden over de stenen trappen en door de wat mistroostige gangen waar nu hun portretten hangen: Halina Reijn, Fedja van Huêt, Tamar van den Dop.

Het is broeierig warm in het repetitielokaal. De ramen en deuren staan open. Overal slingeren flesjes water. Op de grijze balletvloer drommen zes studenten in een kluitje bijeen. Ze dragen sneeuwlaarzen, neonkleurige panty's en platinablonde pruiken. Gaite Jansen (21) zit gehurkt in het midden, verankerd in haar ski's. Ze klampt zich vast aan het been van een tegenspeler.

In skipak op zo'n snikhete dag; acteur zijn is een krankzinnig vak. Maar toch de toekomst waar de Rotterdamse al op zesjarige leeftijd van droomde. Ze moest en zou actrice worden. Het begon met lessen bij wat ze zelf noemt 'huis-, tuin- en keukentoneel' en daarna het betere werk bij Jeugdtheater Hofplein. Haar grootste ambitie was →

— Mijn

'Acteren is een
fantastische
combinatie van
jezelf wegmaken
en juist helemaal
aanwezig zijn'

Jurk en enkellaarsjes CHALAYAN

een rol in *Sesamstraat*. Maar haar moeder stelde grenzen: als ze op haar twaalfde nog steeds wilde acteren, mocht ze het serieus aanpakken. De kaarsjes waren nog niet uitgeblazen, of Jansen had zich ingeschreven bij de grote castingbureaus. Eerst speelde ze in enkele korte films. Ze deed auditie voor alle verfilmingen van de jeugdboeken van Carry Slee. Drie keer werd ze het niet. De vierde keer, voor *Lover of loser*, was het raak. Haar eerste hoofdrol werd bejubeld. Zeventien was ze toen ze voor het eerst over de rode loper van het Nederlands Filmfestival schreed en in één klap gebombardeerd werd tot aanstormend talent.

Geén wandelende tak

Gaite (spreek uit met een harde g) Jansen is lang en frêle, met een haast doorschijnende huid, kastanjebruin sluike haar en een intrigerende oogopslag: half-onschuldig, half-geraffineerd. Uitbundig beschrijft ze hoe blij ze was toen ze de hoofdrol in *Hoe duur was de suiker* kreeg. In hetzelfde telefoontje hoorde ze over de stageplek bij Toneelgroep Amsterdam. Met grote ogen: 'Dat was echt heel vet. *Ob. My. God*. Het beste gevoel ooit. Ik had kriebels van mijn tenen tot mijn kruin en ver daarboven. Ik was ultragelukkig.'

Deze maand gaat de boekverfilming in première over de verwikkelingen rond een plantersfamilie en hun slaven in het Suriname van de achttiende eeuw. Jansen vertolkt de rol van Sarith, een levenslustige vrouw die verbitterd raakt door het harde leven in de kolonie. 'Ik wilde haar koste wat het kost spelen. Ze is een beetje gek, heeft geweldige *mood swings*. Ze was de mooiste van het dorp en groeide op met het idee dat ze haar leven lang alles zou kunnen krijgen. Die voorspelling komt niet uit.'

De vergelijking met haar eigen succes ligt voor de hand, of liever: het schrille contrast: 'Het is juist fantastisch om iemand te spelen die lijnrecht tegenover je staat,' benadrukt ze. 'Dat is de hele uitdaging van het acteren: in iemand anders' gevoelens en gedachten verdwijnen. Zonder jezelf te verliezen. Acteren is een fantastische combinatie van jezelf wegmaken en juist helemaal aanwezig zijn. Alles wat je hebt inzetten en daar tegelijkertijd zelf niets van vinden. Soms ben ik aan het spelen en kijkt het derde oog mee; een blik die boven me zweeft, me ziet spelen en dat becommentarieert. Dan wordt het niks. Je moet niet denken als je speelt, maar doen.'

Acteren kun je niet leren, beweert ze, het is te subjectief. Toch koos ze ervoor om naar de toneelacademie te gaan. Volgend jaar

studeert ze af. 'De toneelschool is in veel opzichten een goede voorbereiding op het echte werk. Je raakt gehard tegen kritiek. De docenten hier zitten dicht op je huid. Alle commentaar is persoonlijk en komt hard binnen. Je hebt een filter nodig om dat te verdragen. In het eerste jaar kreeg ik van een leraar te horen: hoe jij beweegt, dat is écht heel lelijk; je bent net een wandelende tak.' Ze fronst. 'Ik ken mijn lijf, ik weet dat ik lange ledematen heb en dat dat er soms gek uitziet. Zodra hij dat had gezegd, ging ik me er extra naar gedragen en stuntelig rondrennen enzo. Tot ik zag hoe ik mijn eigen cliché aan het naleven was. Dat hoeft niet. Wat anderen vinden, kan ik bevestigen of ontkrachten. Het is een keuze, leerde ik toen. Als jij me de rol geeft van prinses, ga ik net zolang oefenen tot ik perfect wandel als een prinses.'

Toch kun je het als acteur zelden voor iedereen goed doen: 'Er wordt weleens gezegd dat acteurs enorme ego's hebben, maar als acteur kun je je juist geen groot ego veroorloven. Je krijgt voortdurend commentaar: van de regisseur, het publiek, de recensenten. Je moet buigzaam zijn, flexibel. Zoals dat kinderspeelgoed: zo'n popje op een halve bol dat steeds terugveert. Als je ego een ding is dat kan staan en omvallen, red je het niet als acteur.'

Zweet op de rug

Negatieve kritiek is Gaite Jansen tot nu toe grotendeels gespaard gebleven. Voor haar rol in de succesvolle serie *In Therapie* werd ze genomineerd voor een Beeld en Geluid Award. De eerste Gouden Kalf-nominatie heeft ze al op zak; voor haar rol als doof meisje in de film *170 Hz*. Afgelopen seizoen deed Jansen auditie bij Toneelgroep Amsterdam voor een stageplek. Ze maakte indruk en directeur Ivo van Hove zou later zeggen dat ze met kop en schouders boven de competitie uitstak. Maar zo ging Jansen er niet in: 'Ik was helemaal para!' En ze wuift met haar hand naar de denkbeeldige rode vlekken op haar hals. 'Iedereen kreeg tien minuten voor twee korte monologen. Het zweet stond op mijn rug. Van Hove en casting director Hans Kemna zaten achter een tafel zwijgend toe te kijken, het was ontzettend *Idols*. En na afloop een knikje en een *u-hoort-van-ons*.'

Zes maanden later belde Van Hove. Luchtig speelt ze zijn telefoonje na: 'Hé Gaite, met Ivo. Van Hove. Ik heb een stage voor je en ik wil je vragen of je in *Hamlet* wilt spelen en dan mag jij de rol van Ophelia. Oh ja, en eigenlijk wil ik je ook vragen of je daarna bij ons komt spelen.' Ze kijkt verwaasd voor zich uit, zwaait onstuimig met haar armen en maakt een akelig keelgeluid. 'Aaaargh! Ik werd gek! Maar ik zei natuurlijk gewoon: ja.'

Podiumervaring heeft ze nauwelijks, maar een auditie van tien minuten boezemde genoeg vertrouwen in. Komend voorjaar staat Jansen in de grote zalen in *Hamlet vs Hamlet*, een bewerking door Tom Lanoye in een regie van Guy Cassiers. Als Ophelia, de geliefde van Hamlet en een van de meest begeerlijke rollen voor een jonge actrice.

Met haar fijne gelaatstreken lijkt Jansen sprekend op het beeld dat schilders als Waterhouse en Millais Ophelia gaven. Een eer? 'Ja! Maar ook doodeng. Ik heb geen flauw idee hoe het zal zijn. Op toneel kun je natuurlijk groter spelen en langere lijnen maken. Wat dat betreft is het heel anders dan film, waar de opnamen soms zin voor zin of blik voor blik gaan. Ik heb niet echt een voorkeur. Misschien komt dat nog.'

De historische waarde van zo'n rol, doet dat iets met je?

'Als ik daar te veel bij stilsta, ga ik op slot. Het kan me echt benau-

'Ik vind het niet erg om me te schamen. Dan heb ik maar een blos op mijn wangen. Dat gaat ook weer over'

wen. Ik wil natuurlijk net zo goed zijn als die geweldige Ophelia's voor me.' Ze knijpt haar ogen dicht: 'Maar ik heb een truc. Ik besluit mezelf voor de gek te houden en te denken dat al die Ophelia's ook weer niet zó bijzonder waren. Dat vind ik dan niet, hè. Maar dat moet ik op dat moment van mezelf vinden. Om mijn eigen invulling aan de rol te kunnen geven.'

Hoe is het om als actrice steeds te moeten luisteren naar een regisseur?

'Zo zie ik het niet: als luisteren. Als een regisseur tegen me zegt: oké, je rolt door de stront naar hem toe, je zoent hem en zegt "ik hou van je," doe ik dat, *sure*. Maar ik ben niet zomaar een marionet van de regisseur. Dat zou belachelijk saai zijn. Voor *Hoe duur was de suiker* heb ik veel met Jean van de Velde gepraat over Sarith's emoties. Het is een dialoog. Uiteindelijk sta ik te spelen en geef ik inhoud aan mijn personage. Ik maak mijn personage menselijk, niet de regisseur.'

Sarith is een slavendrijver; is het moeilijk je in zo'n positie in te leven?

'Tijdens het spelen heb ik geen kritiek op mijn personages. Wie ik ook vertolk, ik moet van mezelf elke handeling snappen. Stel, extreem voorbeeld, ik zou Adolf Hitler spelen in een film; dan moet ik die man totaal begrijpen. Als hij zegt: jij moet nu naar de gaskamer, moet dat voor mij als acteur volkomen logisch zijn. Dat staat los van wat ik daar als Gaite van vind.'

Welke rol stond tot dusver het dichtst bij je?

'Ik denk die van Meis in *Supernova*. Om haar te spelen, hoefde ik niet zo veel te doen. Als ik gewoon relaxed zat, was dat hoe Meis zou zitten. Maar er zijn ook honderden verschillen, hoor. Ze is heel intelligent met d'r koppie, ze weet veel feitjes. Dat heb ik dan weer niet.'

Als jij praat over je personages, is het alsof je het hebt over een vriend die echt bestaat.

Ze lacht: 'Ja, hè? Het valt me nu ook op! Maar ze hebben voor mij even echt bestaan. Zo voelt het.'

Rodelopermoment

Van neonkleurige panty's en snikhete skipakken naar designerkleding en topvisagie. Voor Gaite Jansen liggen ze slechts een ritje van elkaar verwijderd: een enkele reis Maastricht-Amsterdam. Op de set van een fotostudio in de Jordaan poseert ze voor Vogue. Zes mensen krielen om haar heen: kam door het haar, kettinkje erbij. Ze evalueren het resultaat op een beeldscherm. 'Gaite lijkt wel wat op Ann Hathaway,' zegt de visagist. 'Maar dan mooier.'

Jansen blijft er ontspannen onder. Professioneel, alsof ze niet anders doet. 'Maar ik vind het best gênant, hoor,' vertelt ze later. 'Zo'n fotograaf die ineens tegen je zegt: ga maar springen. Dan vraag ik me toch af hoe dat →

'De spotlights
geven me
een kick'

Trui ACNE STUDIOS
Oorsteker en oorbel hoog in het oor
WOUTERS & HENDRIX
Schakelketting AURÉLIE BIDERMAN

Styling DIMPHY DEN OTTER /
HOUSE OF ORANGE
Haar en make-up FEDDE HOEKSTRA /
HOUSE OF ORANGE voor ELLIS FAAS

‘Er wordt weleens gezegd dat acteurs enorme egos hebben, maar als acteur kun je je juist geen groot ego veroorloven’

eruit gaat zien met dat zwiepende haar en die benen.’ Ze bloost, een zachtroze bloes die in al haar filmrollen weleens voorbijkomt: *a signature blush*. ‘In het echte leven schaam ik me snel. Maar eigenlijk vind ik het helemaal niet zo erg om me te schamen. Dan heb ik maar een bloes op mijn wangen. Dat gaat ook weer over.’

Ben je bewust met je imago bezig?

‘Jawel, maar ik weet niet of het al vastligt. Ik weet dat ermee gewerkt wordt en ik ben blij met wat er is. Wat voor soort actrice wil ik worden? Dat soort vragen houden me bezig. Ik weet het niet. Poser ik voor de *Playboy*, ja of nee? Nu is het nee.’ Dan, schertsend: ‘Maar misschien word ik op een dag wakker en denk ik: wat me nou eens leuk lijkt...’

In *Hoe duur was de suiker* heb je een aantal naaktscènes. Hoe was dat?

‘Sarith is een vrouw die van mannen houdt, daar horen seks-scènes bij. Maar ik heb grenzen; bepaalde dingen doe ik niet. Ik wil mijn *punani* niet bloot in beeld. Die is voor mezelf, en sommige anderen. Van tevoren bespreek ik met de regisseur precies wat er zichtbaar is tijdens elke seksscène en hoe ik gefilmd word. Ik wil alles weten: hoe liggen ze met elkaar in bed? En is dat liefde of geen liefde? Als de samenwerking klopt, kom je daar met een regisseur uit.’

Zijn alle acteurs ijdel?

‘Ja, dat denk ik wel. Maar dat is niet per se negatief. Acteren is genieten van de spotlights. Acteurs vinden het fijn als mensen met ze bezig zijn.’

En jij?

‘Ik vind het fascinerend. Zo’n rodelopermoment is toch bizar: al die mensen die je aanstaren met ogen als schoteltjes: zo.’ Ze buigt voorover en spert haar ogen wijd open. ‘Maar het geeft ook een kick. Ik weet dat ik op zo’n moment een popje ben dat bekeken wordt, maar ik hoef me niet als popje te gedragen. Het is wat ik ervan maak. Ik hoef geen hertje in de koplampen te zijn. Ik geniet van de glamour. Naar Mallorca vliegen voor een fotoshoot. Poseren in Chanel; dat vond ik zó tof. Een legendarisch merk waar je normaal niet bij in de buurt komt. Dan voel ik me echt een prinses.’

Vind je jezelf mooi?

‘Ik heb een basiszelfvertrouwen dat oké is. Natuurlijk zijn er dingen aan mezelf die ik minder charmant vind, maar daar praat ik met niemand over. Zelfs niet met mijn vriend. Als ik het uitspreek, gaat hij erop letten en is het er juist meer. Daar heb ik toch niks aan?’

Je werkt in een wereld waarin uiterlijk telt. Ben je daarmee bezig?

‘Ach. Ik herinner me dat de cast van *Hoe duur was de suiker* een mail kreeg met het verzoek om onze voeding te letten tijdens de feestdagen in verband met de filmopnames. Er stond iets bij dat mensen in de achttiende eeuw dunner waren of zo. Zoiets hoeft aan mij niet gevraagd te worden. Ik ben jong, ik eet gezond, ik hoef me niet druk te maken. Misschien ga ik ooit letten op wat

ik eet, misschien vind ik mijn rimpels later niet mooi, maar dat is later. Mijn moeder zegt altijd: men lijdt het meest aan het lijden dat men vreest.’

I told me so

Zowel Sarith als Ophelia wordt geconfronteerd met het harde leven, met teleurstelling en gebroken dromen. Het zijn complexe rollen over *coming of age*; de levensfase die Jansen nu doormaakt. Herkenbaar? Ze knikt: ‘Volwassen worden is lastig. Ineens neem je beslissingen die je levensweg bepalen. Het is geen kinderspel meer. Natuurlijk is het leven een voorspelbaar proces. Ik wist op mijn zestiende al door welk stadium ik op mijn achttiende zou gaan. Je kunt alle levensfases zo uittekenen en toch moet je er doorheen. Je hebt niks aan die voorspelbaarheid. Behalve af en toe op een lastig moment tegen jezelf zeggen: *I told me so*.’

Is succes belangrijk voor je?

‘Natuurlijk. Maar meer als een garantie om te blijven spelen, dan als een doel op zich. Overal heerst tegenwoordig zo’n hang naar perfectie. Alles moet goed zijn: een topcarrière, een leuke vriend, een lief kind, op een prachtige plek wonen met een fantastische vriendenkring. Als er één ding ontbreekt, is het meteen alsof er iets mis is met je. Ik zie vrienden daarmee worstelen. Dan denk ik: dat moet ik onthouden. Als er ooit iets in mijn totaalplaatje ontbreekt, ga ik niet ongelukkig zijn.’

Dat klinkt nuchter; ben je dat?

‘Het wordt vaak over me gezegd. Maar ik heb ook een ontzettend emotionele en impulsieve kant. Niet dat ik thuis op de bank lig en ineens op Marktplaats een dwerghamster heb gekocht ofzo. Dat zal me niet overkomen. Maar ook bij mij kan kritiek hard binnenkomen. En gisteren tijdens de repetitie had ik weer zo’n rare huilbui waarin ik ineens moest lachen. Soms is het omgekeerd: dan gier ik van het lachen en plots rollen de tranen over mijn wangen. Op zo’n moment snap ik niet wat ik voel. Maar het is ook grappig. Het hoort bij me.’

Welke behoefte bevredigt het acteren voor jou?

‘Ik heb er nooit zo over nagedacht. Ik zie het, en dat klinkt misschien overdreven, als een basisbehoefte. Acteren is mijn uitlaatklep. Kinderen van drie kunnen heel dramatisch doen. Die behoefte houden acteurs, denk ik, om zonder remmen hun emoties te laten stromen. Om ergens toch dat kleine kind te blijven.’

Alleen beleef je die emotie niet zelf, maar via de rol van iemand anders.

Even is het stil. Voorzichtig knabbelt ze de glazuurlaag van een koffiekoekje. Dan: ‘Ik denk dat ik hetzelfde doe als jij, maar op een andere manier. Het is een grote interesse in een ander mens, een ander leven. Jij gebruikt woorden om die ander te beschrijven. Ik gebruik mijn lichaam om heel even, zo goed als het gaat, die ander te zijn. Maar het is in wezen hetzelfde verlangen.’

Een verlangen of een verslaving?

Ze lacht. ‘Het begint met een verlangen en het wordt een verslaving. Ik weet niet of ik zou kunnen afkicken, hoor. Maar ik ervaar het vooral als iets positiefs. Ik zie soms vrienden dubben over hun toekomst, wat ze ermee willen. Ik hoef daar niet over te twijfelen. Mijn grootste geluk is: ik weet wat ik wil. Acteren is alles. Het is doodeng en misschien wel heel dom en onverantwoordelijk, maar ik zet daar honderd procent op in.’ —

Hoe duur was de suiker opent op 25 september het 33ste Nederlands Film Festival.